

HandläggareHåkan Olsson och Gina Shaya
Telefon: 08-50810085**Till**Östermalms stadsdelsnämnd
2018-03-15

Redovisning av genomförd tillsyn gällande försäljning av folköl och tobak 2017

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens redovisning av genomförd tillsyn gällande försäljning av folköl och tobak för 2017, samt tillsynsplan för 2018.

Christina Klang
StadsdelsdirektörJan Rönberg
Avdelningschef

Sammanfattning

Östermalms stadsdelsnämnd har i uppdrag att årligen kontrollera de handlare som anmält att de säljer folköl respektive tobak.

Förvaltningen har sedan 2010 en väl utvecklad modell för sitt tillsynsarbete som har gett goda resultat. För att underlätta såväl planering och uppföljning som resursfördelning har stadsdelsförvaltningen upprättat en tillsynsplan.

Sedan den 1 mars 2017 övertog förvaltningen ansvaret över tillsynsuppdraget för Kungsholmen och Norrmalms stadsförvaltningar. Med anledning av detta utökades resurserna för tillsynsarbetet och uppgår nu till två heltidsanställda tillsynshandläggare. Den 20 maj 2016 infördes de nya skärpta reglerna för märkning av tobaksvaror. De nya reglerna löpte parallellt med de tidigare fram tills den 20 maj 2017.

Under 2017 har ett försäljningsställe meddelats ett förbud enligt tobakslagen för att sälja tobaksvaror under tre månader. Den aktuella händelsen gällde upprepad försäljning av tobak till minderåriga. Inga övriga sanktioner har meddelats enligt alkohol eller tobakslagen. Stadsdelsförvaltningen har genomfört tillsynsbesök i den utsträckning som riktlinjerna föreskriver samt utfört kontrollköp med gott resultat.

Bakgrund

Östermalms stadsdelsförvaltning har i uppdrag att årligen kontrollera de handlare som har anmält att de säljer folköl respektive tobak. Sedan den 1 mars 2017 övertog stadsdelen även ansvaret över tillsynsuppdraget för Kungsholmen och Norrmalms stadsförvaltningar. Med anledning av detta utökades resurserna för tillsynsarbetet och uppgår nu till två heltidsanställda tillsynshandläggare.

Kommunen har sedan 2010 ansvarat för tillsynen av märkningen av tobaksvaror. Tidigare har denna tillsyn legat på Statens folkhälsoinstitut (nuvarande Folkhälsomyndigheten). Polismyndigheten blev vid samma tidpunkt tillsynsmyndighet tillsammans med kommunen. Anmälningsplikten har skärpts och det är idag straffbart att inte anmäla till kommunen att man säljer tobaksvaror. Till anmälan ska programmet för försäljningsställets egenkontroll bifogas. Den 20 maj 2016 infördes det nya skärpta regler för märkningen av tobaksprodukter. I korthet innebär reglerna: Förpackningar för cigaretter, rulltobak och tobak för vattenpipa ska förses med kombinerade hälsovarningar, det vill säga varningstext, bild och rökavvänjningsinformation, övrig tobak som är till för att rökas ska varningstexten kombineras med rökavvänjningsinformation samt att snus och andra rökfria tobaksprodukter ska vara märkta med en ny hälsovarning ”denna tobaksvara skadar hälsan och är beroendeframkallande”. Dessa regler löpte parallellt med det tidigare regelverket fram tills den 20 maj 2017.

Kommunfullmäktige har fastställt riktlinjer för folköls- och tobakstillsyn. Tillsynsbesöken ska dokumenteras och för detta ändamål finns särskilda tillsynsprotokoll. Samtliga stadsdelar har tillgång till stadens gemensamma IT-stöd, benämnt OL2. I systemet finns alla försäljningsställen i staden registrerade, drygt 1100 butiker, varav 98 inom Östermalms stadsdelsnämnds område. I anslutning till genomfört tillsynsbesök lägger stadsdelsförvaltningen in uppgifter om genomförd tillsyn och skickar en kopia till samtliga butiker.

Ärendet

Stadsdelsförvaltningen ska årligen göra minst ett tillsynsbesök hos handlare som säljer tobak och/eller folköl. Förvaltningen har en väl utvecklad modell för tillsynsarbetet. Den går ut på att tillsynshandläggarna vid praktisk tillsyn bär tjänstekläder, arbetar

två och två, samt att lager och utrymmen vid och under disk kontrolleras.

Vid tillsynen legitimerar sig tillsynshandläggarna och ber handlaren att uppvisa registreringsbevis för verksamheten. För att underlätta arbetet använder sig handläggarna av ett tillsynsprotokoll. Medan den ena tjänstemannen går igenom tillsynsprotokollet med handlaren så kontrollerar den andre tjänstemannen att all tobak i butik och på lager är märkt enligt gällande lagstiftning, att ingen otillbörlig reklam förekommer samt att åldersdekal finns uppsatta vid kassan. Upptäcker förvaltningen att en handlare bryter mot gällande lagstiftning eller bestämmelser och det är av en allvarlig karaktär, anmäls detta till polismyndigheten samt att förvaltningen påbörjar ett tillsynsärende och redovisar detta till nämnden. Vid en mindre allvarlig förseelse ska tillsynshandläggaren sträva efter att försäljningsstället genomför en frivillig rättelse. Om det anses nödvändigt gör tillsynshandläggarna ett återbesök på försäljningsstället för att kontrollera att rättelsen är utförd. Tillsynsbesöket avslutas med att tillsynshandläggaren och handlaren undertecknar tillsynsprotokollet. Tillsynshandläggarna är aktiva i att sprida den information som finns inom tobaks- och folkölsområdet, exempelvis genom att erbjuda sig att delta vid personalmöten samt att vid tillsynsbesök informera handlaren och butikspersonal om det har tillkommit någon förändring gällande lagstiftning eller annat som berör försäljningen av tobak och folköl. Tjänstemännen finns även tillgängliga för frågor från handlare via telefon eller mail.

Fakta och resultat

Tillsyn

Enligt riktlinjerna för folköls och tobakstillsynen ska tillsynen ske på de försäljningsställen som har anmält försäljning av folköl och/eller tobak. Det finns dock försäljningsställen som inte har anmält folköls-och/eller tobaksförsäljning och sedan 2008 har stadsdelsförvaltningen påträffat över 40 nya eller oanmälda försäljningsställen.

Inom Östermalms stadsdelsnämnds område fanns vid utgången av 2017 totalt 98 försäljningsställen registrerade i ärendehanteringssystemet för folköls och tobakstillsynen, OL2. Av dessa sålde 8 enbart folköl, 55 folköl/tobak och 35 tobaksvaror. Siffrorna avser handlare som anmält till socialförvaltningen att de säljer folköl och/eller tobak. Enheten har även denna sommar arbetat på festivaler, bland annat Summerburst, som besöker

Östermalm för att arrangörerna inte ska sälja tobak till ungdomar under 18 år. Totalt har 104st tillsynsbesök genomförts i stadsdelen under året.

Kontrollköp

Från 1 juni 2015 får stadsdelsförvaltningarna genomföra kontrollköp, det vill säga att anlita ungdomar som fyllt 18 år med ungdomligt utseende för att köpa cigaretter eller folköl. Syftet har varit att kontrollera om butikerna begär legitimation. Totalt har 56 kontrollköp genomförts under året, varav 4 butiker sålde utan att kontrollera legitimation.

Felmärkt tobak 2017

Under 2017 gjordes inga fynd av tobak som var felmärkt med utländsk varningstext. I ett antal försäljningsställen påträffades felmärkta tobaksprodukter som var märkta enligt det tidigare gällande regelverket. Oftast förvarades de felmärkta tobaksprodukterna på lagret. Förvaltningens tillsynshandläggare informerade handlarna om felaktigheterna och om hur butikerna kunde göra de rättelser som var nödvändiga. Därefter gjordes det ett återbesök för att kontrollera att rättelserna var gjorda.

Sanktioner

Enligt alkohollagen kan den som säljer folköl bli föremål för administrativa ingripanden om bestämmelser i alkohollagen inte följs. För folköl kan ett försäljningsförbud meddelas om 6 eller 12 månader. Anses ett förbud vara en allt för ingripande åtgärd kan i stället en varning meddelas.

Enligt tobakslagen kan kommunen förelägga tobakshandlaren att vidta åtgärder och föreläggandet kan förenas med vite. Därutöver kan kommunen meddela ett förbud av försäljning av en viss tobaksvara som inte är märkt enligt gällande lagstiftning. Vid allvarliga eller upprepade överträdelser av bestämmelserna i tobakslagen får kommunen förbjuda en näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning till konsumenter att fortsätta försäljningen. Ett förbud får meddelas för en tid av högst sex månader. Om förbud får anses vara en alltför ingripande åtgärd, meddela varning. Beslut fattas i enlighet med delegationsordningarna för respektive stadsdelsnämnd.

Under 2017 har ett försäljningsställe meddelats ett förbud enligt tobakslagen för att sälja tobaksvaror under tre månader.

Den aktuella händelsen gällde upprepad försäljning av tobak till minderåriga. Inga övriga sanktioner har meddelats enligt alkohol eller tobakslagen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialtjänstavdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Östermalms stadsdelsförvaltning har under 2017 genomfört tillsyn hos samtliga handlare som har anmält att de säljer folköl respektive tobak. Kravet på årlig tillsyn av tobaks- och folkölsförsäljningen är därmed uppfyllt till under 2017.

Förvaltningen föreslår nämnden att godkänna förvaltningens redovisning av genomförd tillsyn av folköl och tobak 2017.

Bilaga

Tillsynsplan för folköl- och tobakstillsyn 2018.